

Remissvar 2025/03187 – Föreskrifter om ändring i LIVSFS 2014:4 (borttagande av anmälningsskrav för "fri från"-livsmedel)

DRF avstyrker förslaget att avskaffa anmälningsskravet för "fri från"-livsmedel (14–16 §§) i LIVSFS 2014:4. Skälen är patientsäkerhet, konsumentskydd och behovet av överblick i kontrollkedjan. Om Livsmedelsverket trots detta går vidare, har DRF ett starkt önskemål att bindande konkreta kompensatoriska åtgärder villkor för ikraftträdande 1 januari 2026. Vår ståndpunkt ligger i linje med DRF:s yttrande 2024. DRF vill bidra till ändamålsenliga, välundersökta, enkla regler men inte på bekostnad av patientsäkerhet och konsumentskydd.

Synpunkter på Livsmedelsverkets förslag

- Regelförenkling prioriteras framför patientsäkerhet:

Förslaget prioriterar att minska företagets och Livsmedelsverkets administrativa börda framför att säkerställa patientsäker information. Konsekvensutredningen anger uttryckligen att syftet är att ta bort anmälningsskravet och därmed 14–16 §§ i LIVSFS 2014:4. Patient- och konsumentnytta behandlas sekundärt och utan evidens, med vaga formuleringar om att borttagandet "bör inte påverka" risken för felmärkning eller kontroll. Inga tydliga riskanalys rapporter presenteras.

- Risken för förlorad kontroll bedöms underskattad:

I dag ger anmälan kommunal kontrollmyndighet kännedom om vilka produkter som märks med "fri från"-påståenden och vilka företag som släpper ut dem. Utredningen medger att borttag innebär att myndigheterna inte längre får denna information via SLV, men avfärdar påverkan på kontrollens tidsåtgång som "inte trolig", utan konkret underlag.

- Inga tydliga processer mot Läkemedelsverket föreslås:

Konsekvensutredningen medger att Läkemedelsverket i dag efterfrågar kopia på anmälan till SLV för förskrivningsbara livsmedel. Borttagandet skapar en omedelbar lucka i befintliga processer som kräver nya rutiner, men frågan behandlas mycket kortfattat och otillräckligt.

- Bortser från hälsolitteracitet och risk för missförstånd

Utredningen hävdar att borttaget anmälningsskrav inte har negativa effekter eftersom företagets ansvar kvarstår. Antagandet att det inte uppstår risker för konsumenter strider mot känd problematik med hälsolitteracitet. Det bortser från dokumenterade svårigheter att tolka ingredienslistor hos personer med låg hälsolitteracitet, stora patientgrupper (exempelvis vid allergi/intolerans), språkbarriärer eller kognitiv belastning.

- Avsaknad av risk- och kostnadsanalys:

DRF
DIETISTERNAS
RIKSFÖRBUND

Utredningen kvantifierar SLV:s handläggningstid (ca 1 timme/ärende; 290 anmälningar 2024) och företagens tidsvinst. Däremot saknas kvantifiering av riskkostnader, såsom ökade återkallelser, medicinska incidenter, fler vårdkontakter i en redan hårt belastad vård, samt kommunal omkontroll vid oupptäckta felmärkningar.

- Avvägning mellan aktörers synpunkter:

SLV redovisar att flera kommuner och branschaktörer vill ta bort kravet. Samtidigt vill Svenska Celiakiförbundet, Astma- och Allergiförbundet, DRF samt vissa kommuner behålla det. Detta vägs ned med hänvisning till ”administrativ börda” utan systematisk jämförelse av risk och nytta för patientgrupper.

- Folkhälsan nedprioriteras:

Missivet efterfrågar särskilt synpunkter på konsekvenser för företag, inte för patienter eller kontrollmyndigheter. Det innebär risk att beslutsunderlaget blir ensidigt och alltför snävt, utan hänsyn till folkhälsa, vilket en statlig myndighet bör prioritera.

- Avsaknad av kompensatoriska skydd:

Föreskriftsförslaget presenterar inga nya standarder eller skyddsmekanismer för ”fri från”-påståenden. Det saknas centralt register, skyldighet att meddela kommunal kontroll direkt eller förbud mot vilseledande ”naturligt fri från”-märkningar.

- Det skapas otydlighet och vilseledning:

DRF:s tidigare remissvar (2024) varnade för försämrad orienterbarhet för patienter, färre märkningar när ansvar otydliggörs, och risk för förvirring utan gemensam ram.

Förslag

- **Behåll anmälningskravet**

Behåll 14–16 §§ i LIVSFS 2014:4 tills en likvärdig eller starkare informations- och kontrollstruktur finns på plats. Detta bör inkludera ett nationellt, offentlig register över ”fri från”-produkter som kommunala kontrollmyndigheter kan använda för riskbaserad tillsyn.

- **Om anmälningskravet ändå avskaffas, inför bindande skyddsåtgärder före ikraftträdande**

1. Obligatorisk direktavisering till kontrollmyndighet från företag som använder ”fri från”-påståenden (minst produktnamn, företag, påståendetyp och etikett-PDF). Detta ersätter dagens centrala anmälan och bevarar överblick. Digitalt stöd som underlättar processen bedöms som nödvändig förutsättning.
2. Standardiserade definitioner och tröskelkrav för ”fri från”-påståenden (inklusive laktos, gluten och andra allergener), samt förbud mot oklara eller egna symboler.

Med vänlig hälsning,
DRF Styrelse